

Grädden kommer på en gång

Berättelse

Det är år 1879. Vi är i Stockholm. Många människor står i ett rum. De vill se en maskin.

Gustaf de Laval har byggt maskinen. Den ser ut som en trumma. Ett band drar runt den. Maskinen snurrar mycket fort.

Gustaf håller mjölk i maskinen. Folk tittar och väntar. Vad händer nu?

Förr fick man vänta länge på grädden. Mjölken stod många timmar. Grädden steg långsamt upp.

Men nu går det fort. Maskinen snurrar och snurrar. Grädden kommer på en gång! Den rinner ut i ett kärl. Mjölken rinner ut på ett annat ställe.

Folk är förvånade. De har aldrig sett något sådant. En maskin gör arbetet på några minuter.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
en maskin	en sak som arbetar åt oss
en trumma	en rund sak, som en stor burk
ett band	en lång rem som drar runt något
snurra	röra sig runt och runt
mjölk	vit dryck som kommer från kor
grädde	den feta, ljusa delen av mjölken
ett kärl	en sak som man håller i, till exempel en skål
förvånad	Hon blev förvånad när han kom tidigt.

Läsförståelsefrågor

---

1. Var är vi i berättelsen?
  1. i Paris
  2. i Stockholm
  3. i Orsa
2. Vad ser maskinen ut som?
  1. en trumma
  2. en bil
  3. en stol
3. Vad gör maskinen?
  1. den snurrar fort
  2. den sover
  3. den sjunger
4. Hur fick man grädden förr?
  1. man väntade länge
  2. man köpte den i affären
  3. man drack den direkt
5. Hur tror du att folk känner sig? Skriv ett ord.

Facit

1. **b)** i Stockholm.
2. **a)** en trumma.
3. **a)** den snurrar fort.
4. **a)** man väntade länge.
5. **Förvånade / glada / överraskade** (eller liknande ord).

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

På B-nivå räcker det att eleven hittar enkel information i texten. Texten står i presens. Tema: maskiner och arbete. Prata gärna om maskiner som eleverna själva använder hemma.

Diskussionsfrågor

- Vilken maskin hemma hjälper dig mest?
- Tycker du om mjölk och grädde? Vad äter du till frukost?

- **Skriv (3 meningar):** Skriv om en maskin du använder. Vad gör den?

Källor och faktagranskning

- Gustaf de Laval - Wikipedia: https://en.wikipedia.org/wiki/Gustaf_de_Laval
- C Gustaf P de Laval - Svenskt Biografiskt Lexikon: <https://sok.riksarkivet.se/Sbl/Artikel/17423>
- Gustaf de Laval - The milk-cream separator - Tekniska museet: <https://www.tekniskamuseet.se/en/learn-more/swedish-inventors/gustaf-de-laval-milk-cream-separator/>
- Carl Gustaf Patrik de Laval - Britannica: <https://www.britannica.com/biography/Carl-Gustaf-Patrik-de-Laval>

Faktagranskad i juni 2026. Nyckelfakta: Karl (Carl) Gustaf Patrik de Laval föddes 9 maj 1845 i Orsa i Dalarna och dog 2 februari 1913 i Stockholm. Han utexaminerades som maskiningenjör vid Teknologiska institutet i Stockholm 1866 och tog doktorexamen vid Uppsala universitet 1872. Han utvecklade en mjölkseparator (patent 1878 tillsammans med Oscar Lamm) och var med och grundade AB Separator 1883 (senare Alfa Laval). Han patenterade en ångturbin 1883 och konstruerade omkring 1890 ett munstycke (de Laval-munstycke) som används i raketmotorer än idag. Han fick omkring 92 svenska patent och grundade ett trettiotal företag, varav många misslyckades, och hade stora ekonomiska problem. Osäkerheter: exakt antal patent och företag varierar mellan källor (ofta anges 92 patent och 37 företag). Fotot är daterat ungefär 1890-1895; fotografen är okänd.

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-12.